Utlåtande AjUU 4/2019 rd– RP 83/2019 rd

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 3 kap. 1 § och 6 kap. 9 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 3 kap. 1 § och 6 kap. 9 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (RP 83/2019 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- specialsakkunnig Joni Rehunen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Jukka Mattila, finansministeriet
- utredningschef Signe Jauhiainen, Folkpensionsanstalten
- forskarprofessor Tomi Kyyrä, Statens ekonomiska forskningscentral
- ekonomisk expert Juha Rantala, Pensionsskyddscentralen
- chef för sociala frågor Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- jurist Samppa Koskela, STTK rf
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- verksamhetsledare Niina Jussila, Arbetslöshetskassornas Samorganisation r.f.
- verksamhetsledare Jukka Haapakoski, Työttömien Keskusjärjestö ry
- licentiat i samhällsvetenskaper Simo Aho

Skriftligt yttrande har lämnats av
- arbets- och näringsministeriet
- Företagarna i Finland rf.

Inget yttrande av
- Akava ry
- Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att den nedre åldersgränsen för rätten till tilläggsdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa, dvs. den nedre åldersgränsen för den så kallade pensions- eller arbetslöshetsslussen, höjs från 61 år till 62 år för dem som är födda 1961 eller senare. Den ålder då arbetsgivarnas finansieringsansvar upphör ska på motsvarande sätt som i fråga om höjningen av den nedre åldersgränsen för tilläggsdagar höjas med ett år från 63 till 64 år. Dessutom föreslås det att den övre åldersgränsen för beviljande av arbetslöshetsförmån och skyldighet att betala arbetslöshetsförsäkringspremie ändras för dem som är födda 1965 eller senare så att de följer den lägsta åldern för ålderspension enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att de föreslagna ändringarna är motiverade och stöder därför förslaget. Utskottet konstaterar att propositionen för sin del stöder regeringsprogrammets mål att öka sysselsättningen bland äldre och andra svårsysselsatta. Att förbättra sysselsättningen bland äldre är också viktigt med tanke på uppnåendet av det mål om 75 procents sysselsättningsgrad som skrivits in i regeringsprogrammet.

De tidigare höjningarna av åldersgränserna för rätten till tilläggsdagar har konstaterats förlänga tiden i arbetslivet och därmed minska arbetslösheten. Den höjning av åldersgränsen för rätten till tilläggsdagar som nu föreslås har uppskattats öka antalet sysselsatta med 6 000 personer före utgången av 2025. På längre sikt bedöms höjningens effekt vara något större. Den föreslagna ändringens sysselsättningseffekt baserar sig på att de som inte är berättigade till tilläggsdagar stannar kvar i arbetslivet en längre tid.

När äldre stannar kvar på arbetsplatsen längre än för närvarande är det å andra sidan möjligt att sysselsättningsmöjligheterna för yngre åldersklasser minskar i och med detta. Enligt den information som utskottet har fått har dock en sådan uteslutningseffekt inte undersökts. Det har i vilket fall som helst bedömts att det är mycket mer osannolikt att äldre arbetslösa får ny sysselsättning jämfört med yngre åldersklasser.

I samband med tidigare ändringar har det upptäckts att överföringen av den nedre åldersgränsen för arbetslöshetsslussen bland annat har stärkt den genomsnittliga inkomstnivån för de åldersklasser som berörts av ändringen. Det bör också noteras att pensionen för dem som befinner sig i en arbetslöshetssluss blir mindre jämfört med dem som fortsätter arbeta fram till ålderspensionsåldern.

Utskottet anser det vara viktigt att lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) även i fortsättningen innehåller bestämmelser om rätten till sysselsättningsfrämjande service eller lönesubventionerat arbete för personer som fyllt 60 år samt om hemkommunens sysselsättningsskyldighet. Även de äldres tillgång till sysselsättningsfrämjande och individuella tjänster bör effektiviseras.

Utlåtande AjUU 4/2019 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 26.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anna Kontula vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Matias Marttinen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Samlingspartiet stöder regeringens proposition om att höja den nedre åldersgränsen för arbetslöshetsslussen från 61 till 62 år för dem som är födda 1961 eller senare. Ändringen är egentligen inte regeringens egen åtgärd, utan den baserar sig på det pensionsavtal som arbetsmarknadsorganisationerna ingick 2014 och på 2017 års avtal om en arbetspensionsreform. Dessutom gäller konsekvenserna av ändringen i praktiken inte den pågående valperioden. De som är födda 1961 uppnår den nya nedre åldersgränsen för slussen år 2023 när de fyller 62 år. Höjningen av den nedre åldersgränsen för arbetslöshetsslussen är alltså inte en sysselsättningsåtgärd med snabb verkan, utan sysselsättningen uppskattas öka först från och med 2025.

Vid hörandet i utskottet har man fått starka budskap från olika instanser om att en höjning av åldersgränsen för arbetslöshetsslussen har konstaterats ha betydande positiva effekter på sysselsättningen bland äldre. Det finns starkt forskningsunderlag för detta (bland annat Rantala 2002, Kyyrä & Ollikainen 2006, Kyyrä & Wilke 2007, Uusitalo & Nivalainen 2013, Kyyrä & Pesola 2017).

Samlingspartiet har i sin egen alternativa budget föreslagit att arbetslöshetsslussen ska slopas helt och hållet. Ställningen för dem som redan befinner sig i slussen ska tryggas, men nya personer ska inte längre godkännas i arbetslöshetsslussen. Till exempel enligt rapporten från arbets- och näringsministeriets arbetsgrupp för sysselsättningspaketet (33/2016) kan slopandet av arbetslöshetsslussen öka sysselsättningen med cirka 10 000 personer.

Samlingspartiets grupp föreslår för social- och hälsovårdsutskottet att utskottet ska bedöma avskaffandet av hela arbetslöshetsslussen och höra sakkunniga i ärendet. Ändringen skulle förbättra sysselsättningen bland äldre och förstärka den offentliga ekonomin. Till stöd för beslutet finns det mycket akademisk forskning som talar för att arbetslöshetsslussen bör slopas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 26.11.2019

Ruut Sjöblom saml
Terhi Koulumies saml
Matias Marttinen saml